

Naznanilo.

Pri vseh knjigotržcih je dobiti po K 1'60

Navodilo k I. zv. Črnivčeve Računice.

Založila „Slovenska Šolska Matica“.

Odbor.

Liberty Tadd.

Iznajdljivi Američani so tudi pri risarskem posku nastopili nova pota. Občno pozornost je že l. 1887. vzbudila knjiga „The use of models a teacher assistant i. t. d.“^{*)} še večjo pa „New Methods in Education“ ki jo je izdal šolnik Liberty Tadd l. 1899. v Filadelfiji. Ker je Slovencem ta knjiga (ki so jo l. 1900. preložili tudi v nemščino), še malo znana, hočemo o nji nekoliko več poročati. Nemška izdaja se je tiskala na Lipskem ter šteje 212 strani s 330 slikami in se jako razlikuje od drugih dosedanjih metodičnih risarskih knjig. Iz nje posneljemo nastopne glavne misli:

„Risanje je pravi svetovni jezik (najlažji volapük), ker je vsakemu umljiv. Pride čas, ko bodo ljudje umeli z risanjem svoje misli razodevati tako, kakor sedaj ustmeno ali pismeno. Občni pouk bo zahteval sposobnost, se z lahkoto izražati ustmeno, pismeno kakor tudi z risanjem. Samo ustmeni pouk napravi le slabe duševne vtiske. Izključljivo učenje po knjigah zatira v človeku tvorilne moči. Delo z rokami in očmi je tudi v zvezi z delovanjem možgan. Risanje izobrazuje duha ter uri oko in roko. Enostranske pisalne vaje ovirajo prostoročno risanje. Učence naj se uči risati avtomatično, tako kakor se uči pisati. Ako začetniki le parkrat narišejo n. pr. petelina, potem pa prenehajo, je ves trud zaman. Risati morajo toliko časa, da jim ostane oblika v spominu in jo tudi potem iz glave narišejo brez težave. Pri risanju je treba toliko vaje kakor pri igranju na klavir. Vaditi se je treba ne le nekoliko ur, ampak več let. Pri risanju iz spomina se napravijo le glavne značilne poteze, podrobnosti se opuste. Učitelji morajo biti tudi spretni v risanju, ker oni imajo važno misijo, saj oddajo od svojega življenja veliko več kakor kdo drugi, po tem jih je treba ceniti in plačati.“

Prve vaje naj se prično s krogom, in sicer najbolj stoje pri tabli, roka se ne sme dotikati deske. Pri risanju je treba glavo in telo ravno držati, pregiblje se samo roka. Krog naj meri v premeru približno dve pedi, riše se v visokosti prs in večkrat na enem mestu, toda v eni potezi od leve na desno. Poleg prvega se nariše drugi krog, potem tretji i. t. d., dokler je kaj prostora na tabli. Če ti krogi niso v početku lepi in popolni, nič ne de, vaja se ponavlja in ta naredi mojstra. Kroke na tabli riše lahko več učencev ob-

^{*)} Pedagogičsko društvo v Krškem je ta navod izdalo l. 1898, po angleškem izvorniku z naslovom: „O porabi Prangovih modelov za risanje.“ Prevod je izvršil prof. F. Jerovšek v Mariboru. Pir.

enem. Potem prično risati razne preme v obliki križa, nadalje navpične in vodoravne zanjke, iz katerih sestavljajo rozete (rožice). Naslednje vaje so spiranke v eni potezi, potem preproste listne oblike, iz katerih zopet izvajajo rozete. Vsako vajo ponavljajo tolikokrat, da gre prav gladko ter se vidi, kako vodi duh oko in roko brez vsakega orodja. Nadalje rišejo učenci zavojke, potem umetne oblike po raznem orodju, kakor po okvirih, stojalih, stolih, mizah, omarah, posodah, svetilnikih i. i. d. Prav dobra vaja je tudi risanje elips na isti način kakor krogov, uporabljajo se posebno pri risanju posod. (Vzporedno s temi vajami gre pouk v modeliranju in rezbarstvu, zakaj otroci imajo prirojeno sposobnost za ročna dela. Te vaje pa se ločijo bistveno od „Slójda“, ker učenci ne delajo po meri, ampak popolnoma prosto). Palmete in simetrične oblike rišejo učenci z obema rokama. Zato pa skušajo v početku risati kroge tudi z levo roko. Za temi vajami prično risanje po prosto prirodi, in sicer slikajo po japonskem načinu — kar naravnost s čopičem in barvami — ribe, školjke, metulje, ptiče, razne živali, pa tudi rastline, cvetje, sadje; toda le tisti učenci, ki so spretni risarji, drugače se vzgoje šarlatanstvo.“

Naš zakon — oziroma min. ukaz z dne 6. maja 1874. l. — v svojem navodilu za pouk v prostoročnem risanju na ljudskih in meščanskih šolah — temu pouku odločno nasprotuje. Dotični odstavek se namreč glasi: „Posnetkov po prirodi t. j. cvetic, pokrajin, živali i. t. d. pri risalnih vajah niti na deških, niti na dekliških šolah ni risati.“ Naše risanje je omejeno na stilizirane liste po predlogah in gipsnih modelih. V prej omenjenem navodilu pa tudi čitamo: 4.) Učitelju je dano na prosto voljo na spodnji stopnji posluževati se stigmografičnih tablic ali zvezkov, ali pa takoj prve vaje pričeti brez teh.“ Nekateri metodiki celo zagovarjajo stigmat na spodnji stopnji s tem, da tudi najslabši učenci lahko kaj napravijo brez učiteljeve pripomoči.

Najnovejše uradne risarske določbe na Pruskem z leta 1901 se strinjajo z načeli „Liberty Tadd.“ Nasprotno je urejeno risanje v Švici. Tam rišejo preme z ravnilom, kroge s šestilom in le krivulje (kurve) s prosto roko. Temeljne oblike krivulj je treba marljivo vaditi. Priprosti list, sestavljen iz dveh krivulj, rišejo na ta način, da večkrat po vrsti narišejo prvo krivuljo, potem drugo večkrat in nazadnje list, sestavljen iz obeh. Sestavljene liste je treba razkrojiti v posamezne dele (kurve) in te posebej vaditi. Sestavljene simetriške like rišejo v Švici le polovično, drugo polovico kopirajo s prozornim papirjem; spretni Američan pa napravi to zaeno prosto z obema rokama četudi ne tako natančno — vendar hitreje.

Taddova knjiga je vsekakor jako zanimiva in sleherni učitelj dobi v nji mnogo koristnega in porabnega. Vobče je treba sicer previdnosti pri novotarijah, saj nam je še dobro v spominu, kako slepo smo prisegali na pokončno pisavo, in kdo se še zveni za njo! Utajati se pa tudi ne more, da potrebuje naš risarski pouk reforme; ali se ta izvrši po ameriških ali švicarskih načelih, je še nedognano vprašanje. Američani so mojstri v skiciranju, Švicarji v natančnosti.

J. B.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovenskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.